

Hozzászólás a vágásforduló kérdéséhez.

Irta: *Béky Albert.*

Az Erdészeti Lapok idei májusi és júniusi füzetében Rónai György fenyveseink szerinte általában 120 éves vágásfordulójának sürgős leszállítását javasolja, czélozván különösen a kincstári erdőkre, amelyekről ezt a kérdést eddigelé „noli me tangere“-nek tartotta, most azonban elérkezettnek látja az időt arra, hogy megvizsgálja, vajjon „nem vált-e a dinamit fűrészporrá azokban az aknában, amelyek miatt ezt a kérdést eddig oly óvatosan kerülgettük“.

A cikkre ugyan az augusztusi füzetben (B.) megadta az érdelemes választ — amelylyel teljesen egyetértek —, mindazonáltal, minthogy éppen a kincstári erdőkről van elsősorban szó, szükségét érzem az alábbiak hozzáfűzésének.

A vágásforduló kérdése a kincstári erdőknél már jó ideje nem „noli me tangere“ s van példa annak leszállítására és föl-emelésére is s magában véve az a körülmény, hogy mindez csendben, a nagy nyilvánosságnak szóló h iradás nélkül történt és történik, még nem jelenti azt, mintha ennek a kérdésnek nyilvános tárgyalása és az erdészeti tudomány s a mindenkor adott viszonyok alapján történő megvilágítása és elbírálása talán valami „aknaféle“ miatt kerülendő lett volna. A kincstári erdészettől mindig távol állott az a szerep, mintha a magyar erdészet fejlődésének, felvirágozásának bármely téren is utját állta volna, sőt inkább mindig az hatotta át, hogy erre nézve jó példával járjon elől.

Jól mondja (B.), hogy a vágásforduló ugy is inkább csak névleges.

A kincstári erdőkben — de elmondhatjuk ugyanezt általában a hazai erdőkről — a korosztályoknak olyan egyenletes elosztása, amely a tényleges használatnak a vágásforduló éveihöz való alkalmazhatóságát eredményezhetné, vajmi ritka, különösen azért is, mert az erdőknek még hiányos feltártsága miatt ha meg volna is szám szerint, de a valóságban olyan az elhelyezkedés, hogy a használat pusztán a korhoz nem alkalmazkodhatik.

Nagyjában többnyire kétféle eset fordul elő: vagy tulnyomó a már vágásra érett állományok száma, amelyek mellett bőven van egész fiatal is, míg a közepes kor lényegesen csekélyebb,

vagy alig van vágásra érett erdő, ellenben sok a közepes korú. Előbbi esetben az öreg erdők kihasználását legalább is akkorig kell kinyújtani, amikor az előhasználatok (áterdőlés) már annyi fatömeget nyújtanak, amennyi legalább a szállító berendezések fentartási költségét megérdemli. Ez 60 éven innen nem igen remélhető. A forduló többi évét a kevesebb közepes koru állománnyal s a végén a most még fiatalossal töltjük ki.

Ilyen esetekben tehát inkább arról lehet szó, hogy az öreg állományok kihasználását 60 éven túl nyújtsuk; a forduló leszállítása, vagy fölemelése itt teljesen mellékes a mostani hozadékok mennyiségét illetőleg.

Sok az olyan kincstári erdő, amelynél a vágásra érett korosztály terjedelme a szabályosnál kisebb, amit még sokszor sulyosbit az, hogy a vágható állományok egy része helyzete miatt nem kerülhet fejsze alá. Ebben az esetben sem emelheti a forduló leszállítása a jelen hozadékát, mert azzal nem lesznek az állományok érettebbek.

A vágásra való érettség ugyanis nem csupán a kor függvénye, hanem az állománynak és termőhelyének tulajdonságán, minőségén kívül a szomszédos állományokhoz való viszonyának, általános helyzetének stb.-nek is, ami a fordulóval együtt mind nem változik.

Azoknál az erdőknél, amelyeknek egyenletes korosztályviszonyai a forduló leszállításával a jelennek nagyobb hozadékot juttatnának, jobbára az szülte magasabb fordulóját (természetesen a többi erdőét is), hogy az áterdőlés nélkül felnőtt állományok a megállapítottnál kisebb korban még nem termették meg az eddigelé egyébként is keresettebb vastagabb méretű fákat. Ujabbán a fakereskedelem figyelme már a vékonyabb méretek felé fordult, mindennek daczára még nem érkezett el az ideje annak, hogy a fordulót ezeknél az erdőknél is leszállítsuk, bár ezzel kétségtelenül emelnénk a ma hozadékát s csökkentenénk az erdő tőkáját, amik jóval kedvezőbb jövedelmezőséget eredményeznének.

A kincstári erdőn kívül már nagyon kevés hazánkban a vágásra érett fenyves; ami van, az is vagy el van már adva, vagy a békés viszonyok bekövetkeztekor beálló nagy kereslet hatása alatt jórészt el fogják adni.

Eddig is úgy történt, hogy az országszerte pazarlóan folyó fenyőhasználatoknak hatása alatt a kincstári erdészet önkéntelenül is a fenyőnél való takarékoskodásra hajlott. Szerény nézetem szerint ugyanezt kell a közel jövőben is tenni mindaddig, amíg más birtokos az ellenkezőt cselekszi, különben elkövetkezik egy időszak, amelyben a most még fiatal és alig közepes koru állományok vágásra való megéréséig nagyon is szükiben leszünk a fenyőfaanyagnak.

Nem vonatkozik ez a takarékosság az előhasználati fára, kiváltképen az áterdőlés útján nyerhetőre, amelynek termelését a a jobb idők beálltával általánosan meg kell kezdenünk, mert már teljességgel nem vagyunk fában olyan gazdagok, hogy az így nyerhető anyagot veszendőbe menni hagyhatnánk.

Az áterdőlés általánosítása előkészíti fenyveseinket nem csupán az alacsonyabb fordulóra való átmenetelre, hanem a természetes felújító vágásmódok alkalmazhatására is.

Ha a számbaveendő mindennemű viszonyok mérlegelése után aztán egyszer az alacsonyabb forduló alkalmazását javasolják az idők, az arra való áttérés szinte máról holnapra, bármikor megtörténhetik, mert az erdő erre készen áll, az átmenetet csak a papíron kell megcsinálni.

Ezzel ellentétben nem szabad halogatni a magasabb fordulóra való áttérést ott, ahol a viszonyok ezt javasolják, mert az ehhez szükséges nagyobb fakészletnek és idősebb állományoknak előállításához idő kell, de kell a birtokos önzetlen jóakarata is, hogy a jövő javára lemondjon a jelen nagyobb jövedelméről.

Szó van mindkét cikkben a kincstári erdőrendezésről is s annak egy és más hibájáról. Sietek kijelenteni, hogy új erdőrendezési utasítás kiadását magam is szükségesnek tartom, amivel megmondtam egyszersmind azt is, hogy a régit nem akarom mint még most is megfelelőt védeni. A dolog bibije azonban nem is annyira az utasításra való célzásban, mint inkább ott van, hogy a cikkek a kincstári erdőrendezés mai mivoltát úgy tüntetik föl, mintha az maga is maradi volna: „spurira“ állapítja meg a vágásfordulót; a revíziónál nem is mérlegeli, hanem elfogadja az eredetét; tulzottan törekszik a szabályos állapotra; a gazdálkodást merev keretek közé szorítja stb.

A „spurira“ alatt én azt értem, hogy találomra, ez pedig sehogy sem illik reá a valóságra. A vágásfordulóra vonatkozó számításokat az iskolától kezdve annyian és oly sokszor végezték (és végeztük) már, hogy az erdőrendezőnek ezt, egyes eseteket kivéve, igazán nem szükséges megtennie. A fordulóra befolyással levő tényezők s a forduló nagyságának következményei olyan számosak, hogy azoknak a forduló éveinek megállapítására való számszerű felhasználása a mi szabálytalan és meg nem állapodott viszonyaink között sokkal nehezebb (annál is inkább, mert némelyik tényező számokban ki sem fejezhető), mintha az erdőrendező fejében összeveti a tényezőket s néhányszor aludván reá, végül kimondja az eredményt. Ez azonban nem „spuri“, hanem a tudottaknak a fej kohójában való olvasztása és leszürése.

Nem szorul magyarázatra, hogy ilyképen éppen úgy történhet hiba, mintha tisztán számtani uton járunk el, de ez nem az eljárásé, hanem inkább az egyéné.

Ha majd nálunk is kiformalódnak az erdők s kifejeződnek a viszonyok, akkor mi is kiszámíthatjuk a vágásfordulót, addig azonban — számítgassuk ugyan minél többször és minél alaposabban — de inkább a megfontolás és leszürés útján határozzunk. Intő példa erre Szászország, ahol a számítás útján megállapított és egyideig alkalmazott fordulókat megfontolás révén felemelik.

Hogy a revízióknál nem szoktuk az eredetileg megállapított fordulót gondolkodás nélkül meghagyni, azt már említém.

A szabályos állapotra való tulzott törekvés néhány éve annyira nem szokása erdőrendezésünknek, hogy szabályos állapotot sem a térképen, sem a táblázatokban egyáltalán nem tüntetünk ki, sőt a legujabban használt nyomtatványban ennek nincs is rovata.

Az a megjegyzés sem illik reá most divó erdőrendezésünkre, hogy a gazdálkodást merev keretek közé szorítja. A vágássorozat és tag régi jelentőségét nálunk is elvesztette; ezek most csak tájékoztató megjelölések, amelyeknek a hozadék megállapítására, a vágások elhelyezésére és vezetésére stb. semmi befolyásuk sincsen.

Az erdőrendezés most szabad kezet ad a hozadéknak bárhonnán való vételére, természetesen azzal a feltétellel, hogy a kihasználandó állomány vágásra elsősorban meg legyen érve és hogy kivágása az erdőfentartás és felújításnak általánosan elfogadott elveibe

(szél ellen való védelem, nagyterjedelmű vágásoknak egymás mellé való sorakoztatása *) stb.) ne ütközzék. A megszorítás csupán annyi, hogy az évi hozadékok kitermelését nem engedjük meg a gazdasági osztály bármelyik részében, hanem csupán egy egész fordulósakra előírt területen; itt azonban teljesen szabadon.

Ha azonban — különösen a természetes felújítás bevégzésére — ez a terület nem volna elegendő, a szükség szerint újabb területet bármikor csatolunk az eddigiekhez, a tíz évi revíziók alkalmával pedig a következő felfordulószi területre mindig kiterjesztjük a használat lehetőségét.

Azt — úgy hiszem — elég egyszerűen megemlítenem, hogy a mindenkori fordulószi hozadékterületeket nem önhatalmulag, hanem a gazdálkodásvezetőkkel együtt állapítjuk meg.

Nem a mostani erdőrendezésben van tehát a hiba, hanem más okokban. Egyike ezeknek az erdő feltárásának hiánya, ami miatt csakis azon állományok kihasználása kerülhet sorra, amelyeknek faanyaga máris kiszállítható, vagy amelyeknél a körülmények (elsősorban a pénz kérdése) szállító eszköz létesítésére reményt nyújtanak.

Másik akadálya a használatokkal való szabadmozgásnak az, hogy a megelőző vágásokat (gyakran a hasadékokat is összpontosítva) egymás után sorakoztatták, amivel egyszersmind a most vágásra érett állományok is inkább együvé és szűkebb térre vannak szorítva. Itt érezzük tulajdonképpen legjobban a régi — sorbamenő — rendszer nagy hátrányát, mert gyakran hiába szeretnénk a vágásokat kisebbiteni, több helyre szétosztani, ez az érett állományoknak összezsufoltsága miatt lehetetlen.

Harmadik akadálya a vágások szabad, tetszés szerinti elhelyezésének az, hogy állományaink nagy területen megszakítás nélkül függenek össze egymással s emiatt — főleg ami a széllal szemben való állékonyságot illeti — egyszersmind függenek egymástól is. Ilyen körülmények között nehéz eltalálnunk azt a vonalat (jobbára többet), amelynél az erdőt úgy kezdhetjük ki, hogy a lábön maradó állomány kárt ne szenvedjen.

*) Illetőleg valószínűleg ennek *elkerülése*!

Erdőrendezésünknek egyik legsürgősebb feladata a nagyobb, egybefüggő erdőségeknek olyan kisebb részekre való szétbontása s e részeknek önnállósítása, amely részek egyfolytában való kihasználásra alkalmasak és célszerűek is.

Ezek azok a főbb okok, amelyek miatt gazdálkodásunk most sem eléggé szabad; ezek alkotják ezt a merevnek mondott keretet, amelybe bele van szorítva és nem a mostani erdőrendezés. Mi most már csak erdőrészetekkel dolgozunk és gazdasági osztályokkal s munkánknál semmi olyas nem irányít, ami a gazdálkodásnak hátrányára volna, mindig feltéve, hogy ez a gazdálkodás az általánosan helyeseknek tartott elvek ellenére nem akar cselekedni.

Mostani erdőrendezésünk — mint e rövid rámutatásból is kitetszhetik — nem olyan, mint aminőnek kívülről látszik. De hogy másfélének látszik, mint amilyen, annak elsősorban mi vagyunk az okai, mert nem mutatjuk magunkat. Az igaz, hogy az erdőrendezés soha sem dolgozott reklámmal (pedig manapság ezt sem ártana megtanulni), de hogy a teljes hallgatás ugyancsak nem vezet jóra, azt legjobban az elül említett két cikk mutatja. Éppen ezért hála a két cikk írójának, hogy teljes őszinteséggel megmondták véleményüket, amelyből megtudtuk, hogy milyeneknek látszunk.

Végül ami a kincstári erdőkről szóló statisztikát illeti, ezt éppen jómagam sürgetvén nálunk elsősorban (l. Muzsnay: „Erdőrendezésünk fejlesztéséről“ 169. lapját): különös öröömre szolgál nekem is annak megvalósulása. Ez azonban az előbb-utóbb elkövetkező új erdőrendezési utasítás keretébe tartozván, amelyet — (B.) szerint is — nem szabad elhamarkodnunk, — tehát csak türelem, mert „ami késik, bizonyára nem mulik“.

